

CVIČEBNÍ LISTY.

Příloha „Vojenských Rozhledů“.

Číslo 5.

Ročník I.

Plukovník K. WAGNER:

Návod pro taktické aplikační rozmluvy a válečné hry.

(Pokračování.)

Část druhá.

Udělování otázek. Ten, kdo řídí rozmluvu, přesvědčiv se jednou nebo více otázkami, zdali všichni účastníci pochopili námět a nástupní situaci, „objasní předmět“, t. j. přesvědčí se otázkami o tom, znají-li účastníci příslušné taktické předpisy, které se na daný předmět vztahují.

Příklad: Dané téma pojednává o dobrovolném ústupu.

Ten, kdo řídí rozmluvu, udělí podle příslušných taktických předpisů tyto otázky:

1. otázka: „Za jakých podmínek možno vůbec provést dobrovolný ústup?“

Odpověď: „Musí býti k dispozici dostatečně silná záloha. Oddíl, který chce dobrovolně ustoupiti, nesmí býti k nepříteli tak upoután, že by nastávalo bezprostřední rozhodnutí.“

2. otázka: „Která z těchto podmínek je nejvíce směrodatná?“

Odpověď: „Směrodatnou podmínkou jest odpoutati se od nepřítele, poněvadž jsou s tím více nebo méně spojeny těžké ztráty.“

3. otázka: „Co z toho vyplývá?“

Odpověď: „Z toho vyplývá, že nepřítel nesmí předčasně pozorovati náš úmysl a přípravy k ústupu.“

4. otázka: „Které oddíly započnou ústup?“

Odpověď: „Ústup započne obyčejně záloha celku, poněvadž je často nutno zaujmouti pozice vzadu, z nichž pak může tato ústup krýti.“

5. otázka: „Musí se to dáti vždy?“

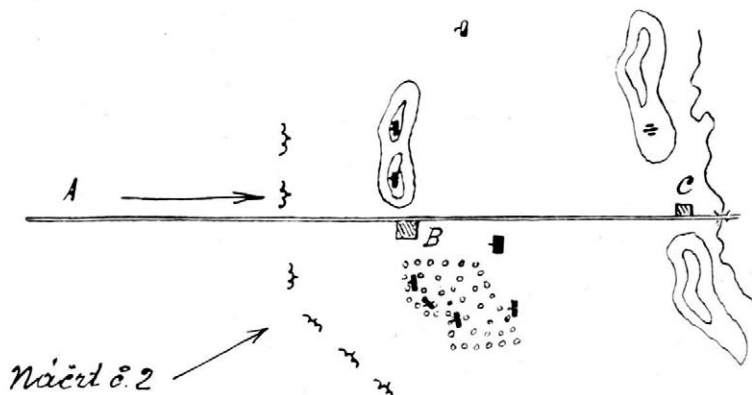
Odpověď: „Nikoliv, pouze v tom případě, když jest toho nevyhnutelně třeba, poněvadž nás každé nové usazení přivede opět do blízkého styku s nepřítelem.“

6. otázka: „Jakým směrem ustupuje záloha?“

Odpověď: „Záloha ustupuje tím směrem, kde očekáváme největší tlak nepřítele.“ Atd.

Teprve potom, když dané téma bylo tímto způsobem zpracováno, přikročíme k posouzení situace konkrétního příkladu.

Na příklad: Konkrétní příklad dobrovolného ústupu:

N á m ě t: Skupina východní: 2 prapory, jedna baterie a $\frac{1}{2}$ eskadrony na ústupu jsou v obranné pozici severně a jižně od vesnice B. Nepřítel postoupil v útoku průměrně až na $1000\times$. Poněvadž účelu boje bylo dosaženo, rozhodne se velitel východní skupiny dobrovolně ustoupiti i směrem přes vesnici C.

Otázka: (pokračování výše uvedených všeobecných otázek). „Jak posuzujete situaci této skupiny podle toho, co zde právě bylo řečeno; jak hodláte provést ústup?“

Odpověď: „Příznivou podmínkou pro provedení ústupu jest okolnost, že nepřítel jest ještě na střední vzdálenost ($1000\times$) a že pro tuto věc i pro příznivý terén může býti jak na pravém, tak na levém křídle odpoutání od nepřítele provedeno nepozorovaně a tím i bez velkých obětí. Na provedení ústupu působí rozhodně nepříznivě částečné obchvácení vlastního levého křídla. Tato okolnost bude také směrodatná pro disponování zálohou a dělostřelctvem.“

Otázka: „Jakým směrem ustoupí jednotlivé části přední linie?“

Odpověď: „Oddíly ležící severně od silnice ustoupí přímo směrem východním, části ležící jižně od silnice musí býti dirigovány směrem severovýchodním, jenž nejen odpovídá vlastní frontě, ale umožňuje též záloze, umístěné jižně od C, rychle zakročiti, atd.“

Pro další pokračování v aplikační rozmluvě, zvláště pak pro vydání správných rozkazů jest takové důkladné posouzení vlastní a nepřátelské situace, spojené vždy s úvahou, jak se má úkol provést, nevyhnutelně nutné. Při tom nebudiž poukazováno na okol-

nost, že se ve skutečnosti nebo při cvičení v terénu pouze rozkazuje. Jest to sice správné, ale nesmí se zapomínati, že i v tomto případě může býti dán rozkaz pouze na základě velice rychlé orientace a rychlého posouzení taktické situace.

Jest samozřejmé, že takové zběhlosti v posuzování taktických situací, zvláště před nepřítelem, kdy jsou naše nervy v nejvyšší míře napjaty, může býti dosaženo pouze dlouholetým ustavičným školením.

V tom spočívá také snad jediný, ale hlavní rozdíl mezi důstojníkem z povolání a důstojníkem v záloze, v širším smyslu pak rozdíl mezi vojskem stálým a milicí. Zdatný a dobrý důstojník v záloze učiní vždy tam správné rozhodnutí, kde mu okolnosti dávají dosti času, aby se důkladně orientoval a učinil si o situaci správný úsudek. Ale sebe zdatnější důstojník — i z povolání — kterému dlouholetým a ustavičným školením rychlé a správné posuzování situace n'přešlo, jak se říká, do krve, bude vždy, když mu nepřítel nedá ani příležitosti ani času orientovati se a posouditi situaci, jednatí více nebo méně „*à la banque*“.

Když byla situace výše uvedeným způsobem správně posouzena a na základě toho rozvržen plán o provedení úkolu, přikročíme pak k formulování potřebných rozkazů. Pořádek, v jakém se vydávají rozkazy a jejich forma musí vždy odpovídati dané situaci a skutečnosti; nutno se však vyvarovati každého schématu.

Vydání správných rozkazů činí mnoho obtíží, zvláště začátečníkům, kteří se z pravidla úzkostlivě přidržují každé šablony, které se právě zmocnili. Pravou zhoubou pro správné formulování rozkazů byla ve staré rak. armádě záplava nejrůznějších příruček, t. zv. „rozkazovací techniky“ (Befehlstechnik). Druhá příčina nesprávného formulování rozkazů byla ta, že ve cvičebním řádu doslovně uvedeně „bojové rozkazy“ byly vždy považovány za něco pevně stanoveného, ačkoliv byla u nich výslovně uvedena poznámka: „na př.:“

Ten, kdo řídí rozmluvy vynaloží proto vše, aby své posluchače přiměl k tomu, aby se zbavili každé šablony a aby dávali rozkazy zcela přirozeně, jak toho vyžaduje skutečnost.

K správnému disponování nutno především vědět:

1. Novou situaci, vyplývající z vlastního rozhodnutí neb obdrženého rozkazu. Pro začátečníky se doporučuje naznačiti si (pomocí signatur) na plánu před vydáním rozkazů situaci, která po provedení rozkazů má býti zaujata;

2. podrobnou organizaci (složení) všech částí jsoucích k dispozici, aby se na nikoho a na nic nezapomnělo, zvláště disponuje-li se celkem. Pro začátečníky se doporučuje opět poznamenati si podrobnou organizaci (složení) všech podřízených částí na kousek papíru;

3. jak a v kterém pořadí mají býti rozkazy vydány. Rozkazující musí především znáti prostředky, které mu stojí pro ten účel k dispozici. Jednou dá rozkaz osobně přímo veliteli, poněvadž je po ruce, po druhé není sice velitel po ruce, ale ježto je dosti času, může býti povolán.

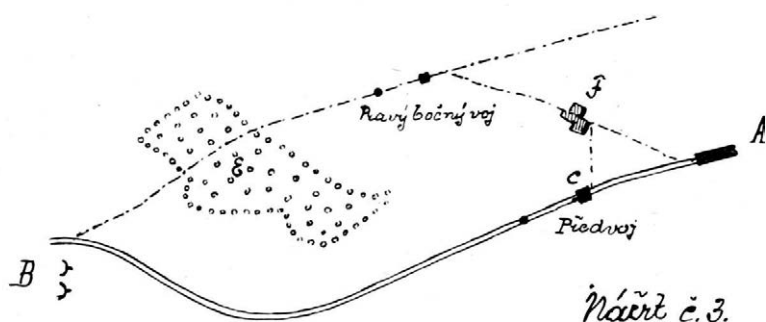
Vzdálenějším velitelům dáme rozkaz telefonicky, pomocí pobočníka, jezdců, cyklistů a p., ústně nebo písemně atd. Velitelé, kteří jsou nejbliže u nepřítelů, obdrží obyčejně rozkazy nejdříve, ostatní postupně. Naproti tomu mohou obdržeti první rozkaz také části vzdá-

lenější, je-li nebezpečí, že na př. při dalším pochodu přijdou do těžké situace (vozba a j.) atd.

Není snad v celých válečných dějinách světa dvou úplně stejných bojových akcí, v kterých by byl způsob disponování tentýž.

Forma rozkazu budiž jednoduchá a jasná — stručný výraz vlastní vůle — prostředky k provedení přenechme obyčejně podřízenému.

Tomu, kdo řídí aplikační rozpravy, naskytá se též příležitost, aby správné formulování rozkazů přivodil položenými otázkami. Příklad:

N á m ě t: „Prapor jest na pochodu směrem od A na B jako pravý boční voj větší kolony. Tři čtyři první rotы tvoří předvoj, jedna četa chrání pravý bok. Když bylo dosaženo bodu C, hlásí výzkumné hlídky jednu až dvě nepřátelské rotы v posici u B; v lese u E jsou konstatovány nepřátelské hlídky. Velitel praporu, který je u předvoje, rozhodne se „jednou rotou, zesílenou rotou kulometů, přímo útočiti na nepřátelskou frontu a dvě rotы véstí pak lesem u E k útoku na nepřátelský levý bok.“

Instruktor: „Dejte potřebné rozkazy k provedení svého úmyslu!“

Odpověď: „Povolám k sobě velitele rot a nařídím pak ústně a osobně... (nyní následuje známá rozkazovací „šablona“, podle některé příručky).“

Instruktor: (vyslechne klidně dlouhé „říkání“): „Vy jste pravil, že povoláte k sobě velitele rot, abyste jim vydal rozkazy společně. Kde jsou velitelé rot?“

Odpověď: „Velitel předvoje u čelné hlídky, ostatní u praporu.“

Instruktor: „Než se všichni velitelé rot dostaví a rozkaz bude vydán, uplyne delší doba. Mezitím je slyšeti živou palbu z pravého boku. Pravý boční voj narazil na nepřítele. Zástupce velitele předvoje opouští s předvojem pochodovou linii a dává rozkazy k rozvinutí směrem palby. Jste s tím srozuměn?“

Odpověď: „Nikoli, poněvadž by byl tím zmařen můj útočný plán. Bylo hlášeno, že nepřítel má v lese E své hlídky a palba na pravém křídle znamená pouze srážku s těmito hlídkami.“

Instruktor: „Zcela správně. Jak byste byl tomuto nedorozumění předešel?“

Odpověď: „Byl bych tomu předešel tím, kdybych byl dal potřebné rozkazy a informace veliteli předvoje ihned na jeho stanovišti a nečekal na příchod ostatních velitelů rot.“

Instruktor: „Učiňte tak.“

Odpověď: (Veliteli předvoje): „Nepřítel je v posici u D; v lese u E jsou konstatovány nepřátelské hlídky. Mám v úmyslu útočiti směrem přes les E na nepřátelský levý bok. Rozkazuji, abyste se svou rotou a rotou kulometů, která jest vám k dispozici, postupoval směrem na D. Vaše úloha jest, abyste energickým postupem nebo i útokem nepřítele upoutal a můj útok na nepřátelský levý bok podporoval. Za tím účelem také doporučuji zasaditi části kulometné roty na vašem pravém křídle. Váš bočný voj bude podřízen útočné skupině s rozkazem chrániti její pravý bok. Obě roty k útoku určené budou přesunuty směrem přes F na E. Váš vůz na střelivo budu disponovati za vámi, obvaziště bude umístěno v F.“

Instruktor: „Souhlasím; v jakém pořadu udělíte nyní další rozkazy?“

Odpověď: 1. Pobočníkovi, aby 2. a 3. rotu zařídil směrem přes F na E, kulometnou rotu na pochodovou linii dále směrem na D a aby obeslal velitele těchto rot ke mně.

2. Veliteli pravého bočního boje rozkaží písemně (jedním poslem), aby se zmocnil lesa u E a chránil postup 2. a 3. roty na E.

3. Veliteli vozby, jenž jest u mně, dám rozkazy o vozech na střelivo, umístění obvaziště atd.

Instruktor: „Velitelé rot hlásí se u vás. Na čem bude záviseti forma vašeho rozkazu, který jim dáte?“

Odpověď: „Forma rozkazu bude záviseti na mém rozhodnutí, budu-li osobně veletí útoku nebo nikoliv. V prvním případě se omezím na povšechnou orientaci, rozkazy k provedení útoku dám pak na místě samém atd.“

Jednodušší bude vydávání rozkazů, když na př. jsou oddíly, kterými máme disponovati, sloučeny místně s velitelem (na př. zálohy). Tu povolá velitel k sobě své podvelitele, orientuje je o situaci a terénu, o svém úmyslu a udělí pak všem společně rozkazy.

Rozkazy tyto tvoří nyní z á k l a d n u pro další průběh aplikační rozmluvy. Při dalším projednání posledního uvedeného příkladu pracuje ten, kdo řídí rozmluvu, tento příklad do nejmenších podrobností, totiž: celou činnost předvoje, postup kulometné roty, přesunutí obou rot k útoku určených, provedení rozhodujícího útoku, činnost čtyř, která je určena k ochraně útoku atd. Při tom se zmíní podle potřeby o službě výzkumné, zajišťovací, spojovací, o doplňování střeliva, zařízeních zdravotních atd. Velmi důležitou složkou rozmluvy jest, aby ten, kdo řídí rozmluvu, činil také časté poznámky o účinku nepřátelské palby, na př.:

„Nepřátelská palba má převahu“, „ten a ten oddíl, ta a ta záloha trpí mnoho nepřátelskou palbou“ atd.

Na základě takových poznámek budou účastníci pohnuti k samostatnému jednání. Pro správné provedení každé aplikační rozmluvy jest také neméně důležité, aby ten, kdo vede rozmluvu, kladl otázky logicky: to však vyžaduje mnoho zkušenosti a zběhlosti. Pořad otázek musí přesně odpovídati skutečnému průběhu celé akce. Nikdy se však nedoporučuje psáti si předem všechny otázky, které chceme položit, poněvadž průběhem rozmluvy mohou nastati situace, na které ten, kdo řídí rozmluvu, není připraven.

Začátečníkům se však doporučuje poznamenati si chronologický pořad jednotlivých činností, o kterých chce pojednat. Tomu, kdo řídí rozmluvu, se také doporučuje, aby si pro každou otázku promyslel předem dvě neb tři různé odpovědi, které může obdržeti, a rychle si uvážil své „pro“ a „proti“.

Hlavní podmínkou účelného a správného provedení každé aplikační rozmluvy jest především naprostý klid toho, kdo vede rozmluvu. Nesmí se ničím, ani nejneočekávanější odpovědí, dáti přivést z rovnováhy.

Tento klid jest však jen tenkrát možný, jestliže ten, kdo řídí rozmluvu, do nejmenších podrobností úplně ovládá předmět, o kterém chce pojednat.

Základy válečné vědy.

Upraveno podle Col. I. F. C. Fuller: The Foundations of the Science of War.

Pokračování.

Než vrátíme se k rozvrhu bitvy.

Prvky vyšší taktiky jsou v podstatě velmi jednoduché. Má-li nepřítel býti poražen, čím může porážka jeho býti docílena? Desorganizační a demoralizační takovou, že oduševnělé a homogenní skupiny jeho sil zvrátí se v heterogenní hoiuf jednotlivců, ve stav, který trvá potenciálně v každé lidské společnosti, ať jest organizována, vycvičena a ukázněna jakkoliv. Nepřítel, byv desorganizován a demoralisován, což znamená napaden tělesně i duševně, pozbude síly bojovat, to jest pozbude možnosti rozvinouti síly své ve vlastních mezích.

Jsou čtyři hlavní činnosti velké taktiky, které mohou roztržiti nepřátelské síly:

1. **Překvapení.** — Nepřítel může býti překvapen, t. j. může pozbýti klidu a rozvahy. Jest to nejlepší metoda porazit ho, jelikož jest úspěšná; jeden muž jest s to postaviti se proti síle větší. Můžeme rozlišovati překvapení morální a hmotné; prvního docílíme, podnikneme-li, čeho nepřítel neočekával — druhého akcí, již nemůže protivník zameziti.

2. **Udolání.** — Nepřítel může býti udolán hmotnou nebo morální činností. Tato metoda, ačkoliv se jí obyčejně používá, jest nejhospodárnější, jelikož ničící účinek jest oboustranný.

3. **Obklíčení.** — Nepřítel může býti obklíčen, a tím uveden do velmi nevýhodné situace. Obklíčení, úplné nebo částečné, předpokládá křídlo, které může býti takticky „sbaleno“, nebo je-li zvrá-

ceno, odhalí komunikace, ležící nad ním. Útok s tendencí obkličovací jest metodou velmi často používanou, která většinou vede k vítězství.

4. Průlom. — Nepřátelská fronta může být prolomena, aby tím ohroženy byly komunikace za ní ležící, nebo aby utvořena byla křídla, která lze obkličiti. Zpravidla se „balí“ obě utvořená křídla, každé zvlášť nebo jen jedno, zatím co druhé se jen udržuje — operace, která, je-li důsledně prováděna, obyčejně nepřátelské síly roztrhává úplně.

Kromě těchto čtyř hlavních taktických činností zbývá již málo, čemu je potřeba se učit ve vyšší taktice.

4. Zásady válečnictví.

Bylo již dříve naznačeno, že válečnictví jako věda jest založeno na faktech, které lze shrnouti v teorii; ty pak osvědčivše se zkušeností, stávají se zákony.

Podobně jako každá jiná věda, má i válečnictví své zákony, válečné zásady. Které jsou jeho zásady? Otázka ta jest úplně oprávněna, ježto není — vyjma snad slovo „strategie“ — žádného jiného slova, kterého by bylo ve vojenských článcích tak zneužíváno a jež by bylo tak bagatelisováno. „The Field Service Regulations of the British Army“ 1914, předpis, jehož se používalo po celou dobu války, praví: „Není mnoho základních válečných zásad a nejsou též nepochopitelné,“ ale nejmenuje jich. Generál Althem napsal „The Principles of War“ (Válečné zásady), avšak nejmenuje jich. Též velitel Colon ve svých „Transformations of War“ se jimi zabývá, avšak nejmenuje jich, i maršál Foch vypočítává ve svých „Les principes de la guerre“ čtyři a klade za poslední jednoduše „atd.“

Jak jest nám si počínati, abychom objevili zásady, o kterých bylo sice tolik psáno, jichž však bylo dbáno tak málo? Odpověď jest jednoduchá: Nečtěme nic o velkých bitvách, nic o dílech velkých vojevůdců, jděme do Národního sportovního klubu (National Sporting Club) a pohledme tam na válku v její formě neprimitivnější, a proto nejjednodušší — na zápas dvou lidí. Tento druh války konal se na naší zemi podle spisů známého německého profesora po prvé před sto nebo dvěma sty tisíci lety. Může-li býti dokázáno, že zásady onoho primitivního zápasu stejně platí pro válku vůbec, nemůžeme popřít, že vyzkoušení jejich významu jest dostatečně všeobecné, abychom je mohli uznati jako všeobecný zákon.

Však co vidíme v N. S. C. nebo v jiných kruzích? Vidíme člověka, stojícího proti druhému; každý z nich má snahu sraziti druhého — zde máme „operační cíl“. Vidíme, jak se snaží druh druhu zasazovati ránu, pokouší se asi dosáhnouti svého cíle „útokem“. Druhý ránu odráží — „chrání se“, aby ji za okamžik oplatil. Později vidíme, jak jeden uděluje ránu levici, a okamžitě následuje rána pravice — ten „soustředí“ veškeru svou útočnou sílu proti svému protivníkovi. Protivník pak, místo aby použil obou svých pěstí k úderu, naznačuje úder levicí, zatím co jeho pravice zasazuje ránu snad rozhodující do protivníkovy čelisti — „hospodaří svou silou“. Vidíme, jak protivník se na něj vrhá, tlačí jej k provazu, tu však zase uniká skokem stranou — „pohyb“, jak se zdá, jest podstatou úspěchu. V tom padá — protivník vyhrál? Ale kde pak! Již zase stojí a soupeř, který ho již měl za zdolaného, dostává hrozný „welt“

do oka a — poznává cenu „překvapení“. Co tedy vidíme? Vidíme, jak dobrý zápasník kombinuje hru nohou s činností pěstí, a nejen že pracují jeho svaly, nýbrž celé jeho tělo pracuje harmonicky k dosažení cíle.

Zde máme svých osm válečných zásad — totiž ne svých — nejsou vůbec ničí, jsou věčné, všeobecné, základní.

Tvoří zákony každého rohování vědecky řízeného i každé bitvy. Nesčíslné miliony účastnily se velkých bitev i menších srážek, pracovaly podle těchto zásad v dějinách většinou bezejmenných. Abychom je úplně objasnili, budtež jmenovány ještě jednou:

1. zásada cíle,
2. „ útoku (ofensiva),
3. „ ochrany (zajištění),
4. „ soustředění,
5. „ hospodárnosti sil,
6. „ pohybu,
7. „ překvapení,
8. „ spolupráce.

Zádná z těchto zásad nemá větší ceny než kterákoliv druhá. Žádný rozvrh činnosti není úplně správný, pokud nejsou všechny v harmonii, v rovnováze s podmínkami, vyhovujícími jejich použití. Jen zřídka kdy lze rozvrh zcela přesně uskutečnit, ježto „válečná mlha“ jen zřídka kdy se zvedne, zvedne-li se vůbec. Jisto jest však, že generál důvěřující zásadám těm, zdůrazňující je tím více, čím více houstne „válečná mlha“, nezbytně porazí generála, který toho nečiní.

Nezamýšlím podati podrobný rozbor těchto zásad, avšak vysvětlím je jen potud, aby čtenář mohl pochopiti jich oprávněnost.

Zásada cíle. V pravidelné válce jest hlavním cílem zničení nepřátelské vojenské síly souladným použitím ostatních zásad. Bez jasného cíle není přesného rozvrhu a bez rozvrhu jest práce nemožná. „Jest mnoho dobrých generálů v Evropě,“ řekl Napoleon, „avšak vidí mnoho věcí najednou. Já vidím pouze nepřátelskou hlavní sílu a zničím ji.“

Proto jest ve válce vůbec, v moderní pak válce zvláště, politickým cílem vnutiti svou vůli nepřátelské moci; toho dosáhneme obyčejně, dosáhneme-li jen svého vojenského cíle — zničíme-li nepřátelskou ozbrojenou moc. Cíl tento jest strategický, týká-li se nepřátelské armády celé; taktický ve velkém měřítku, jde-li o nepřátelské části nebo síly, jež jsou důležité pro nepřítelovu organizaci a neodvislost jeho státu; taktický v malém měřítku pak znamená asi jednoduchý kryt nebo pevnost, střeže nebo armádní sbor.

Závislý na našem cíli jest náš směr, na něm pak zásobování. Nepřítel jest v A., my v B.. Určuje spojka těchto dvou bodů náš směr? Ano a nikoliv. Nepříteli se zahájí pohyb v tomto směru ostatním zásadám a dovolují-li poměry takový pohyb, pak ano. Ne však, je-li tomu naopak. Nemůžeme však zanechatí tohoto směru, ani tehda, když snad se zdá, že lze použiti mnohé zásady jen těžko; avšak můžeme vždy promysleti každou možnou čáru postupu, až přijdeme k čáře nejmenšího odporu, majíce vždy na mysli, že zásadou cíle je vždy zničení nepřátelskou bojovou silou.

Rozvrh činnosti má tudíž zaručiti:

Postup s nejmenším risikem (ochrana) proti nepřátelské hlavní síle (cíl), co možná nepřipravené (překvapení) se snahou zničiti ji

plnou silou zbraně (soustředění), jejíž svrchevané výkonnosti dosáhnouti musíme při nejmenší námaze, náležitě ji používající (hospodárnost) a zamezující vzájemné tření (spolupráce) a v nejkratší době (pohyb).

To jest vědecky upravený rozvrh bitevní činnosti.

Zásada ofensivy. Nedovoluje-li cíl, který jsme sobě vytkli, použití zásady ofensivy, dlužno od cíle toho upustiti, ježto ofensiva jest ve válce nejjistější cestou k úspěchu. V druhém případě vzniká otázka, kterým směrem ofensiva se má pohybovati. Odpověď závisí na poměrech a podmínkách, ve kterých bychom vždy musili viděti korektora všech našich pohybů.

Je-li nám čas nepříznivý, jelikož ho nepřítel může použití k soustředění svých sil, aby se postavil proti našemu útoku a nás přelstil, ofensiva stane se nicotnou, ba nebezpečnou, leda že bychom měli více lidí než rozumu a chtěli bez ohledu na vlastní ztráty jedno- duše pobíti tolik lidí, kolik můžeme, což jest nejen znásilněním zá- sady hospodárnosti sil, nýbrž i nejubožejším z ubohého vojevůd- covství. Prostý vojín myslí „zabijeti“, avšak vojevůdce by měl pře- mýšleti o „zničení armád“. „Bodlo proti bodlu“ jest pravou hříčkou oproti „poražení armády“, což vyžaduje více intelektu než činnost halabardníka.

Jen zřídka lze jíti rovně vstříc hlavnímu protivníku a poraziti ho. Postavení jeho může snad býti nejasné, avšak poslední cíl — zničiti ho — zůstává tím nedotčený. I když rozdílné činnosti jest třeba, aby poslední cenou bylo vítězství, musí přece každá jednotlivá činnost býti zřejmým krokem k míru; není-li tomu tak, bylo po- chybeno v zásadě cíle, a tomu musí býti zabráněno, ježto každá rána musí tvořiti přesný článek v řetězu ofensivy, v níž jest každý pohyb předvidán jako na šachovnici.

Jen zřídka vyhraje vojevůdce bez útoku a jen málokdy útočí správně, nevolil-li cíl podle zásad války a není-li útok založen na těchto zásadách. Obrazotvornost jest sice velikým vynálezem, ne- opírá-li se však o zdravý rozum, může býti v nejlepším případě ne- spolehlivým vůdcem. I genius, nemůže-li se opřít o mocné zbraně, pevnou morálku, kázeň a výcvik, podobá se výbornému střelci, je- muž podána mizerná zbraň — znamená schopnost, proplývanou nedostatečnými pomůckami. Vzorná pak armáda, vedená zastara- lým vojákem, může býti přirovnána ke strojní pušce v ruce lučiš- níkově.

Zásada zajištění. Jelikož jest cílem bitvy zničení nepřátelské bo- jové síly, jest z obou protivníků ve výhodě ten, který se může lépe chrániti před úderem svého odpůrce, protože šetře svého mužstva a výzbroje, zvětšuje svoji ofensivní potenci. Zajištění jest štítem, ní- koliv zbraní; pojímá to opačně, znamená obrátiti válečnictví na ruby, proto též není ofensiva nejostřejší formou války, nýbrž přede- hrou, aby byl splněn první a poslední požadavek — zničení ne- přítele ofensivou, zesílenou defensivními prostředky.

Protože ofensiva jest podstatou úspěšného dosažení cíle, není získaným zajištěním bez ohledu na zásadu ofensivy vůbec, nýbrž jen odloženou sebevraždou. Každý muž pracující defensivně znamená o jednoho bojovníka pro ofensivní operace méně.

Zajištění může býti prostě považováno za pomůcku, aby získáno bylo času na účet protivníkův.

Nebezpečí a strach před nepřítelem jsou hlavní morální překážky na bojišti; proto zesíliti ve vojnu pocit jistoty jest z prvních povinností velitelových, neboť jsou-li zbraně stejné síly, bitvy se vyhrávají spíše převahou nervovou než číselnou. Jistota, docílená mechanickými pomůckami nebo zemními stavbami, jest hlavně v pocitu morální převahy, zrozeného z bojové výkonnosti a z důvěry ve vedení. Dobrý střelec pocítí větší jistotu v otevřeném poli než špatný v okopu.

I morální převaha zručného střelce, plynoucí z výborné výkonnosti, rychle mizí, není-li správně veden a účelně zaměstnán. Jako všude, dospíváme i zde ke konečné hnací síle, k rozumu, který ovládá hmotu i nervy vojenského tělesa. Dáti schopným částem neschopného velitele, znamená házetí sním na rozpálené cihly. Zručnost ve velení jest proto základem jistoty — jen řemeslník nešika otupí ostří svého nástroje.

Základem strategické jistoty jest zdravý hlavní rozvrh činnosti, který mění cíl a směr akce jen málo, vyhýbá se zbytečnému pohybu. Strategické jistoty nabude se tehdy, když vojsko, byvši postaveno na výhodném místě, může udeřiti na nepřátelské komunikace a hlavní stan, současně však kryje své vlastní, když tedy snadně může žítí a úspěšně bojovati.

Proto jest pohyb aktuální nebo potenciální duší strategie samé; postavení sil v operačním území takovým způsobem, že již jeho rozestavení ohrožuje nepřátelskou iniciativu, jest myšlenkou, která by měla prolnouti veškeré vojevůdcovství, ježto v ní vězí jistota a ofensivní síla operace, tažení nebo války.

Taktická jistota vyššího stupně znamená voliti zranitelný terč, avšak neposkytovat ho sám. Takto jednati závisí hlavně na čase a prostoru. Rychle soustřediti zbraně na rozhodujícím místě, ať již za účelem útoku nebo obrany, všeobecný rozvrh bitvy, proraziti frontu, „nabrati“ křídlo, vytrvati v boji ústupem nebo pronásledováním, tyto a podobné akce účelně sestavené, tvoří všeobecnou jistotu, která spojuje armádní části v jeden mohutný celek.

Taktická jistota nižšího stupně zahrnuje celou stupnici činnosti vojnovy, jeho individuální morálku a schopnost, čílost a udatnost jeho vůdce, soudnost a rozhodnost jeho velitele a důvěru jeho spolubojovníků. Na bojišti závisí jistota na tom „viděti a nebýti viděn“, „bíti a nebýti udeřen“, „pohybovati se, avšak bez donucení protivníkem“. První vyžaduje překvapení, pozorování a zákrytu, druhé využití zbraně, terénu a výzbroje, třetí pohyblivosti a ochrany. Rychlý pohyb zmenšuje pravděpodobnost býti zasažen a přizpůsobení formace požadavkům palby, dále zvyšuje účinek vlastní palby a snižuje současně zranitelnost vlastního terče.

Z á s a d a s o u s t ř e d ě n í s í l. Soustředění, t. j. úprava jednotnosti věcí nebo myšlenek, předpokládá pohyb. Pohyb myšlenek, zvláště v armádě, jest mnohem těžší než pohyb mužstva, a dokud myšlenky strategické, taktické nebo administrativní nejsou soustředěny, jest soulad v práci ilusorní. Nedostatečnou jednotností v činnosti rozptýluje se morální a fyzická síla armády tak, že maximální námahou se dosáhne minimálního výsledku. Základní myšlenka vojska jest známa jako jeho doktrína, která musí býti založena na válečných zásadách, má-li býti zdravá a dostatečně pružná, aby se mohla přizpůsobiti změněným poměrům, má-li býti i účinná. Myšlenka tato — doktrína — vlastně není nic jiného než zdravý rozum,

nic jiného než jednati podle poměrů. Nebezpečím doktriny jest, že jen zkornatí lehce v dogma, kterého se pak zmocní duševní nedochůdčata, jimž schází plodná analytická a syntetická soudnost; jsou šťastna, mohou-li odpočívati s blahým vědomím, že jejich jednání, ačkoliv hloupé, nalézá své ospravedlnění v některé knize, která, jak sobě myslí (myslí-li totiž vůbec) byla za tím účelem napsána, aby je osvobodila od podobné činnosti.

Mnohá armáda minulosti byla zničena vnitřním rozkladem, některé zničeny byly zbraní protivníkovou, avšak většina jich zhynula tím, že přilnuly k dogmatům, zroděným se z dřívějších úspěchů, což jest totéž jako sebepoprava nebo sebevražda duševní impotencí. Duševní chabost a lpění na písmeně místo na duchu zákona, což mnohdy znamená „vojenskou schopnost“, jest vyschlým kořenem, jimž hynou nejen armády, nýbrž i celé státy, republiky i mocnářství.

Ačkoliv armáda má operovati podle myšlenky, která soustředěním má se státi druhou její přirozeností, nesmí býti rozum velitelův nikdy brzděn nějakou předpojatostí nebo fixní ideou. Jest sice právem vojínovým považovati se za nepřemožitelného, nikdy však tomu tak nesmí býti u velitele; pohrdati nepřitelem, třeba i opatrně vedeným, velmi často vedlo k neštěstí. Jest tudíž první povinností velitelovou soustřediti pravý rozum a vhodně řídití svoji doktrinu, aby, byvši vlita do formy daných poměrů, lehce přijala žádoucí tvar. Strategie má býti založena na přijaté doktríně, přizpůsobené poměrům, z čehož vysvítá, že strategie může býti definována jako „nejlépe využitkovati příležitosti“ a „předvídati její možnost dříve, než nastane“.

Závisí-li strategické výkony na pohybu, závisí technické jejich usměrnění na prostředcích a síti zásobovacích drah, umožní taktické soustředění ve velkém, vyvolá sílu překonatí překážky nebo použití jich s výhodou.

Soustředění s hlediska bitvy samé po několik století dalo se podle maximy zásady o „číselné převaze na rozhodujícím místě“, protože číslo bylo koeficientem zbraně. Maxima tato nevyhovuje dnes jako všeobecné pravidlo a místo něho třeba zdůraznit „převahu zbraní“, jako pomůcky ochrany a pohybu. Mužstvo samo jest jen přítěží, a čím méně lidí můžeme použítí, aniž zmenšíme sílu zbraní, tím lepší bude naše soustředění sil podle zásady, že účelem soustředění jest zvětšiti jistotu a účinek; to nás vede k další hlavní zásadě, zásadě o hospodárnosti sil.

Zásada hospodárnosti sil. Hospodárnost sil byla by zajisté nejúspěšnějším morálním i hmotným prostředkem k vítězství, avšak použití ji jest pro spleť, věčně se měnící válečné poměry nejobtížnější.

Aby hospodařeno bylo morální energií mužstva, jest zapotřebí, aby velitel byl nejen jednoho ducha s vojínem, nýbrž musí stále cítiti jejich tepnu, musí cítiti a mysliti s nimi, když pociťují bázeň nebo zakoušejí útrap a přemýšlejí o neštěstí; velitel musí vycítit, že je pro vojínův vším a nesmí se ničím dáti zviklati. Pro něj platí zásada o hospodárnosti sil předně tím, že podstoupí jen bitvu, kterou voják opravdu vybojovati může, a za druhé vypracuje rozvrh pro ni vzhledem k duševním změnám, které nepřátelský odpor způsobí v jejich vytrvalosti, aniž však sám změní svého cíle; to vyžaduje nejen soudnosti, nýbrž i obrazotvornosti a schopnosti předvídati něco. Plán

jeho nikdy nesmí vykrystalisovati, ježto se bitevní čára stále mění. Musí si býti vědom, že ho mohou mlha, deštík, noční chlad, neočekávaný odpor nepřítelův donutiti, aby přizpůsobil svůj plán změněným poměrům; přitom mu pomůže taktická hospodárnost sil jeho záloh, která je stabilní bitevní silou a hybným perem všech taktických pohybů.

Na bojišti samém znamená hospodaření vlastními silami a roztržštění sil nepřátelských základy a překvapeními, první krok k vítězství. Každá zbraň nepřítelova, již jsme s místa útoku odstranili, značí o jednu překážku méně na cestě k úspěchu. Každá pomocná operace musí býti přizpůsobena všeobecnému cíli a musí směřovati k soustředění veškeré moci v den rozhodující akce. Proto musí každá pomocná operace zvyšovati cenu vítězství, musí býti taktickou dividendou. I při nejmenších operacích, třeba i při akci jen 20 mužů, musí býti první otázkou velitelovou, jakých úroků získá úspěchem: stačí-li 5% či musí-li získati 10%? „Stojí to za námahu?“ Tak musí se každý velitel ptáti než se rozhodne k činnosti.

Neznamená to však, že by se nic nesmělo dáti v sázku, ježto nejčastěji se nabude největší hospodárnosti a docílí značných úspěchů, jen odvážíme-li něco riskovati. Smělost bývá vždy ve válce oprávněna, avšak hazardní hra se nikdy nevyplácí, zejména nikoli v malém měřítku, ježto se tím armáda vykrvácí.

Hospodárnost sil souvisí tedy takto těsně s hospodárností pohybu. Mnozí vojevůdcové se pokusili vyhrátí bitvu, používajíce všech záloh prvního dne, avšak o dvanáct hodin později byli na holičkách. Takové operace jsou ztraceny dříve, než první rána byla padla.

Pohyb jest síla, která pohybuje množstvím, masou, mechanicky a závisí na jistotě, která s ofensivní silou umožňuje svobodnou činnost. Pohyb může proto býti právě tak potenciální jako dynamický. Přirovnějme armádu ke stroji, napájenému určitým počtem akumulátorů. Je ve stálém pohybu jen střídavým použitím jednotlivých složení, z nichž jedna část vždy se právě nabíjí, když druhá se vysílá spotřebou proudu. Čím kratší doby k tomu potřebí, tím těžší jest náš úkol. Jest tudíž též našim nejdůležitějším úkolem zvětšiti pohyblivost vojska, která závisí na dvou hlavních činitelích — na vytrvalosti morální a fyzické.

Síla pohybu ve válce jest předně ve všeobecné vůli pohybovati se. Podnět k postupu vychází jak od vůdců, tak od vojska samého. Vojsko jest okřídlenou střelou, puzenou vlastní silou vpřed, nikoliv energií velení; energie ta jen málokdy existuje, je-li vůbec; co však skutečně jest, je dáti podnětu určitý směr a zesílit jej, zmohutniti silami zálohovými. Zálohy dodávají bojovníkům nejen fyzické energie, ale i pocit morální opory a síly, která je žene kupředu.

Ale i armáda morálně vyspělá, která má „vůli pohybovati se vpřed do nebezpečí“, anebo „vůli neutéci před nebezpečím“, má hranice, kde pohyb její přestává: vyčerpání fyzické síly. Fysická vytrvalost podléhá vlivu všech válečných poměrů, hlavně prostoru, který třeba projíti, útvaru půdy, podnebí a nepřátelskému odporu.

Aby zesílena byla možnost svalového pohybu klidem pokud možno dlouhým, bylo používáno mechanických pomůcek ke strategickým a administrativním pohybům vojsk tím spíše, že dnes taktický pohyb děje se lokomotivami a vagony. Výsledek toho jest, že strategická pohyblivost, zvláště ve větších vzdálenostech od nepřítele

ohromně zmohutněla, kdežto taktická se zmenšila, a bitvy, závislé na svalovém pohybu, se prostorově ustálily a omezily na přestřelky mezi opevněnými posicemi. Aby se odstranila tato obtíž, zřízeny byly ve vojsku mechanické přespolní pomůcky (mechanical cross — country truck), které v blízké budoucnosti svalový pohyb úplně nahradí.

S hlediska taktické organizace pohybu závisí stálost pohyblivosti na stabilitě operační základny, která kryje cesty zásobovací. Základna ta neznámá jakýsi pevný prostor, nýbrž organizaci vojsk, kryjících prostor ten; vojska tato musí tvořiti pohyblivou operační základnu, o níž se opírá činnost ostatních sil. Není-li tomu tak, jsou základy pohyblivosti záhy podkopány a celá stavba bitevní se zhroutí.

Z á s a d a p ř e k v a p e n í. Nedostatek jistoty nebo špatné porozumění zásadě jistoty zavinuje, že jsme překvapeni, přistiženi, nepřipraveni. Zásada překvapení jest dvousečnou, velmi nebezpečnou zbraní, chopí-li se jí neschopné ruce; jelikož je ovládána hlavně psychologickými faktory, nepodléhá hmotným poměrům válečným tolik, jako zásady ostatní.

Překvapení předpokládá neočekávanost a můžeme rozlišovati:

- a) překvapení neočekávaným nebo význačnějším pohybem,
- b) překvapení převahou nebo novostí zbraně,
- c) překvapení převahou nebo novostí ochranných pomůcek,
- d) překvapení převahou nebo novostí taktické soustavy.

Nabýti jakékoliv převahy vyžaduje vždy času. Ačkoliv překvapení menšího dosažení býti může využitím pravého okamžiku, přece velká překvapující akce je možná jen, lze-li tušiti, jaké budou asi požadavky, přípravy a vůbec poměry příští války. Nejjistějším základem pro překvapení v příští válce jest myšlenka, že tato válka se utváří stejně jako poslední. Tomu však bylo jen zřídka, jak dokázati může rozhled po válečných dějinách; proto, napodobuje-li velitel bitvy minulosti, je armáda překvapena, hledíc s otevřenýma očima na vývoj věci, avšak zaslepena jsouc předpojatostí a spoutána tradicí, nevidí následků dříve, dokud ji nestihnou.

Na bojišti samém bývá vůdce často překvapen vlastní hloupostí, neschopností seznati poměry nebo výhodně využití válečné zásady. Hloupost jeho někdy propukne akutně, naprosto nechápe výkonnosti svých lidí, nařizuje jim něco, čeho nikdy vykonnati nemohou; a vznikají chaos a ztráty.

Překvapení působí jak u jednotlivce, tak u vojska na nervy. Nervy armády jsou nejen individuální a kolektivní temperament mužstva a důstojníků bojujících skupin, nýbrž i v soustavě štábu. Hlavní nervové vedení tvoří důstojníci hlavního stanu, jichž z nejdůležitějších povinností jest přenášeti v mozek velitelův dojmy, vyčítěné v řadách bojovníků. Není-li tomu tak, pak i nejlepší plán se zhatí a všechna činnost ochrne, přikvačí-li překvapení.

Z á s a d a s o u č i n n o s t i. Součinnost jest tmelem všech ostatních zásad. Je úzce spojena s hospodárností sil, a proto též se soustředěním, avšak liší se od obou, neboť je-li masa, množství, soustředěnou silou organismu, a má-li hospodárnost sil rozříděním síly docílití patřičné její tuhosti, je součinnost svalovým napětím, které spojuje vytvořené části v jeden celek. Bez součinnosti se ar-

máda rozpadává. Ve válkách národnostních součinnost značně se zmnožuje, jelikož poutá duši k tělu národa, tvoříc sociálně, politicky, průmyslově i vojensky složitý, soběstačný celek. Všichni se musí semknouti; podobné války jsou války celého národa, ať jsou armády, ve kterých spatřujeme zbraň národa, nikoli však zástupce části národního celku, jakkoli velké.

Z toho poznáváme, že součinnost v čas války znamená pro nás celou stupnici našeho bytí, což vyžaduje, aby nejlepší mozek vládl vším národním ústrojím, aby odstraněny byly třenice, které by nezbytně způsobily, že by se vláda rozštěpila. Tření jest opakem hladkého běhu, hladký průběh podmínkou úspěchu, proto jest také ve válce součinnost podstatným činitelem. Jsou-li třenice ve vládě, jsou nejen v celém národě, ale i v armádě. Nikdo nemůže sloužiti Bohu a Mamonu současně, nikdo nemůže sloužiti dvěma pánům nebo půl tuctu pánů, a nelze rovněž mysliti, že by dva páni nebo půl tuctu pánů vládlo jedním člověkem. V poli jest lépe míti jednoho velitele špatného než dva dobré, ježto dvojakost jest zárodkem třenice. Je-li v kabinetě — řekněme — šest členů, z nichž každý předsedá velkému oddělení a usiluje, aby vedl válku podle své individuální strategické nevědomosti, vznikne místo jednoho cíle šest, nebo lépe řečeno, nebude vůbec přesného cíle; armáda i národ rozštěpí se v šest táborů, válečné tažení v šest rozličných fází. Nastane-li podobný stav, jest na čase provolati diktátorství a svěřiti osud národa muži jednomu, jelikož roztržštění sil ve válce znamená sebevraždu. Hlavní cíl může býti pouze jeden, počet pomocných cílů nutno zmenšiti na minimum, aby bylo lze soustřediti všechny síly na rozhodujícím místě. Jeden cíl vyžaduje jedné hlavy, která by vypracovala hlavní plán, ne však půl tuctu „papriků“, aby jej zmařili. Hlava ta musí řídit válku a všechny ostatní hlavy musí se podrobiti nebo musí k tomu býti donuceny.

S taktického hlediska jsou součinnosti rozvrh bitvy, zbraně, ochrana, pohyb, zručnost, důvěra, kázeň a rozhodnost; jest morální, fysická a mechanická; všichni musí pracovati k jednomu společnému cíli. Odstraniti bláznů a ničemy jest prvním krokem v tomto směru, druhým dosíci největší možné výkonnosti.

Zkornatělé myšlení jest brzdou součinnosti. Myšlenkové kvašení nastane v každé válce; proto budiž dostatek sudů a silných lahví, které by nastalý tlak snesly, neboť nové myšlenky, právě jako nové víno, prožívají fermentační proces, který v armádě, vedené obsoletním vůdcem, znamená improvizaci pomůcek a metod, které nesouhlasí s hlavním plánem. Součinnost všeobecná zmnožuje nejen vojenskou výkonnost, ale i výkonnost národní a státní, které, byvše patřičně upraveny, ženou životní i bojovnou sílu národa k vítězství; bez určitého směru vojsko tápe, ale nebojuje.

5. Válečné poměry.

Zásady samy nemají ceny papíru, na němž jsou napsány, jsou pouhá slova seskupena určitým pořadem; cena jejich je v tom, jak jich lze použítí, jak je lze uplatnití, a to závisí na poměrech, které obklopují válečné prvky za operací.

Které jsou tyto poměry? Neznáme-li jich, nemůžeme o nich uvažovati. Jsou nesčíslné a věčně se měnící; některé z nejdůležitějších jmenujeme: čas, prostor, terén, počasí, počet, morálka, komunikace,

zásoby, výzbroj, útvar, překážky, průzkum. Každá z těchto podmínek má dvojí přirozenost — sílu zesílit vytrvalost útočícího a sílu zvětšit odpor bránícího se; proto je v každé moc vyvinouti ofensivní i defenzivní válečnou činnost.

Velitel má tři způsoby, jak čelit každému zjevu válečnému; může

- a) se mu vyhnouti,
- b) zdolati jej,
- c) využití ho ve svůj prospěch.

Třetí možnost jest očividně nejlepší, a té, jak nás již povrchní studium válečných dějin poučí, používáno bylo také velkými vojevodci všech dob — byla vpravdě základem jejich úspěchů.

6. Boj.

V předešlém byl učiněn pokus o rozbor studia válečnictví; v konečném článku má býti postup obrácen a z rozličných složek, které vyplynuly z rozboru, má býti nyní synteticky vybudováno rozhodující dílo — boj, bitva.

Bitva jest velice složitá činnost, skládající se z určitého počtu jednoduchých dílů. Napřed jest nám seznati poměry, potom uvažovati o jejich ceně, jako „pro a proti“ nám. Ty, kterých poznati nemůžeme, jež však tušíme, dlužno uvážiti tím důkladněji, a ponechávajice možné mylce co největší volnost, připisujeme veškeré pochybnosti k dobru protivníkovi.

Poznané a uvážené poměry promyslíme pak s hlediska válečných zásad. Rozhodneme se o svém cíli, využijeme ofensivy za poměrů pro nás prospěšných a ochrany proti ostatním; tím způsobem ovládneme poměry a zapřáhneme je do svého vozu. Pak myslíme pojmy: soustředění (usměrnění) hospodárnosti sil, pohybu a překvapení, a konečně vše spředeme v součinnost.

Tím se náš plán vyvinul skoro bezděčně a načrtl naši taktiku. Myslíme-li dále čistými pojmy boje, máme kestru hotovu a zbývá jen obložit ji svalstvem — válečnými prvky: lidé, zbraně, pohyb, ochrana.

Poznali jsme určité kategorie: velitel, vůdce, bojovník, pomocník — co jest jejich práci? Pak vytrvalost lidí a zvířat, komunikace, zbraně; jak jest nám jich použití, jak kombinovati? Ochrana, brnění, zem, palba, útvar? To vše nám dá taktika boje, jest to v boji samém, kde morální a fyzické síly člověka mají svou úlohu. Přiblížení se změni se v útok, a ofensivní a defenzivní síla zbraní, krytá přímou nebo nepřímou ochranou, unáší člověka kupředu. Takový jest boj, taková válka — věda, mající určité základy, pevně zakořeněná v minulosti, pnoucí své větve a listy tímto směrem, přizpůsobující se okamžitým poměrům, ovládaná zákony všeho bytí — činnosti a setrvačnosti.

(Mil O.) Ngr.

